

## Overdenking Drachten 'Elim', Ds. Jan Bolt

7 februari 2016

Thema: *'de les van Carnaval'*

Schriftlezingen: *Matth. 6: 16 – 18; 1 Cor. 12: 12 - 27*

Gemeente van de Heer,

Omdat Pasen dit jaar vroeg valt – 27 maart is de datum – betekent dat, dat de voorgaande tijd, de z.g. veertigdagentijd (lijdenstijd, zo U wilt) ook op tijd begint. Deze week was het al zover: afgelopen woensdag begon die, op 10-02-2016, Aswoensdag.

In grote delen van ons land, ten zuiden van de grote rivieren, maar ook b.v. in Twenthe, vierde men daarvóór het Carnaval, een feest om zich te wapenen tegen de barre tijd van het vasten. Geen vlees eten (carnaval komt van het carne vale, wat betekent: vlees, vaarwel!), je matigen met drank en je onthouden van allerlei soorten van genietingen als voorbereiding op Pasen.

Ik had er als kleine jongen nog nooit van gehoord., maar werd opmerkelijk gemaakt op dit feest via het Vrolijk Weekblad Donald Duck. Daar waren we vroeger thuis op geabonneerd. En daar las ik een verhaal over carnaval. Van de week heb ik het nummer ook nog kunnen terugvinden. Carnaval? Het zei me niets. Wat is dat? vroeg ik aan mijn moeder. Tja, het is een soort van feest, maar daar doen wij niet aan mee, hoor. Dat is rooms.

Nou ja, het verhaal was duidelijk. Carnaval was verkeerd, want dat was rooms. En rooms stond toen voor alles in het christelijk geloof, dat niet deugde. Dat was in de jaren '50. Maar goed, zo leerde ik, wat carnaval inhield.

Om u nog een voorbeeld te geven van de educatieve waarde van het Vrolijk Weekblad Donald Duck: in die stripverhalen kwam met de regelmaat van de klok een voorwerp voor, dat niet alleen geluid gaf, zoals een radio, maar er ook beeld bij leverde.

Het zal wel een soort van fantasy-object zijn, zo dacht ik, zoals zoveel dingen in sprookjes. Nee, zeiden mijn ouders, dat apparaat bestaat echt. En de dag daarop troonde mijn vader of moeder mij mee naar een radiozaak en daar stond het bewuste geval in de etalage: het televisietoestel. Dat was mijn eerste kennismaking met wat nu de gewoonste zaak in de huishoudens is.

Opvoedkundige waarde van D.D. niet!

Terug naar carnaval. De afkeuring in onze kring van dit feest berustte niet alleen op het feit, dat de oorsprong hiervan in het rooms-katholicisme ligt als voorbereiding op de vastentijd, maar ook in de vele uitspattingen, die òf echt òf vermeend met dit feest gepaard gingen. Dezelfde meningen heersten er in die tijd bij ons ook over de kermis. Daar mocht ik als kleine jongen eerst ook niet heen. Toch gingen mijn ouders op zeker moment overstag.

Maar zelfs daarna – dat was in 1959 – was in de pauze van de school, waar ik op zat, op de meikermis op de Grote Markt te Groningen altijd een onderwijzer te vinden om te inspecteren, of wij stiekem de draaimolen of zweef frequenteerden.

Kort en goed: beste mensen, die tijd is voorbij. Ik ga het er met u niet over hebben, of dat jammer is of een zegen, die tijd is geweest. Wij beleven ons christen-zijn nu vanuit een totaal andere theologie. Het godsbeeld wijzigt zich. I.p.v. het beklemtonen van Gods almacht en de onmacht van de mens daar tegenover, ontwikkelt zich nu een visie, waarin God meer de rol krijgt van bondgenoot, van vriend, kortom van een gelijkwaardig persoon. Die theologie is mede ontstaan vanuit een ander beeld van onszelf, zoals dat in de jaren '60 zich begon te ontwikkelen.

Hoe lezen wij dan nu de zojuist voorgelezen schriftgedeelten? In de Eerste Corinthebrief, hdst. 12, heeft de apostel Paulus het over het lichaam met de vele leden, een bekend bijbelgedeelte. Hij wijst erop, dat een lichaam vele leden heeft: hij noemt het oog, het oor, de voet, de hand, enz. Geeneen kan zonder de ander.

Allemaal zijn ze een geschenk van de Heer. Dat geldt nog meer van de functies, die al die leden hebben. Die functies zijn gaven, die erom vragen gebruikt en benuttigd te worden: zien, horen, lopen, geven, nemen, ruiken., enz. Ze horen er allemaal bij; zelfs die organen, waarvoor wij ons schamen en die wij bedekken en die wij daarom met meer zorgvuldigheid behandelen en met meer respect, moeten wij in die zorgvuldigheid en dat respect niet tekort doen. Alle delen mogen met dezelfde zorg omringd worden. Wanneer één lichaamsdeel met respect wordt bejegend, delen alle andere in die vreugde.

Vanuit deze visie moeten wij erkennen, dat het christendom vroeger toch teveel de nadruk heeft gelegd op het geestelijke ten koste van het lichamelijke; en wij hebben ook ontdekt, dat die verouderde visie een erfenis is, niet van de bijbelse verkondiging, maar van het laat-klassieke denken, de filosofie van het neo-platonisme, die ook een grote gestalte als Augustinus diepgaand heeft beïnvloed. De geest dient prioriteit te hebben boven de materie, de stof.

Maar wij zijn ook stof, we hebben, ja, zijn een lichaam. Meer nog, de bijbel verkondigt ons, dat de Here God zelf lichaam is geworden, gelijk is geworden aan ons, die zelf lichaam zijn. In Jezus Christus vertoont God zich aan ons in een menselijk gelaat. De christelijke geloofsleer drukt dat zo uit, dat in een mens als Jezus Hij zich heeft *geïncarneerd*. Niets stoffelijks, niets materiëels is Hem vreemd. In 1 Cor.12 ontvouwt Paulus niet eens zozeer zijn visie op de gemeente, hoewel dat wel zo lijkt, maar geeft hij zijn visie weer op de gestalte van Jezus Christus, in wie alle lichamelijke functies hun juiste en waarachtige plek hebben gekregen. In diens levensgang met alle hoogte- en dieptepunten die daarbij horen, zijn wij als gemeenteleden, als gelovigen, als christenen mede betrokken.

Vandaar dat Paulus Jezus' lichamelijke voortgezet ziet in al diegenen, aan wie hij het evangelie heeft verkondigd. Paus Franciscus noemde een dienaar van Christus – en hij noemde in dit verband de figuur van een bisschop – in de eerste plaats een martelaar voor de verrezen Heer: een prachtige uitspraak.

Hij bedoelt daar mee, dat zonder de bereidheid om ook het diepmenselijke zoals tragiek een plek in uw leven als gelovige te geven er geen opstanding mogelijk is, geen delen in de uiteindelijke vreugde van het in gemeenschap zijn met de levende Heer.

Een kernwoord, dat de gestalte van Jezus Christus samenvat en waarin het goddelijke en menselijke in hem elkaar raken, is n.m.m. dan ook niet zijn volmaaktheid. Dat is vaak wel zo voorgesteld. Jezus is volmaakt en daarin kunnen wij niet in zijn voetsporen treden. Als kind en ook nog kort daarna dacht ik ook zo, totdat ik als opgroeiende knaap op een uitspraak stuitte van de vroegere muzikkenner Leo Riemens, die ergens zegt:” U kunt niet verlangen, dat alle goede eigenschappen in één persoon verenigd zijn en dat er geen schaduwzijden ontdekt kunnen worden. Een dergelijke gestalte zou door puur onmenselijke volmaaktheid al heel vlug stierlijk gaan vervelen”. Die uitspraak trof mij en bracht mijn traditionele Jezusbeeld aan het wankelen. Ook dat andere kernwoord, waarmee Jezus' wezen vaak werd aangeduid: zijn zondeloosheid, dat je ook nu nog wel hoort, ging toen bij mij voor de bijl. Jezus is volkomen mens, uitgenomen de zonde, staat in één van de belijdenisgeschriften. Maar in wezen wordt met dat woord hetzelfde bedoeld als met volmaaktheid en laat de uitspraak van Leo Riemens zich ook dan gelden. Wijlen Prof. Berkhof noemt in zijn nog altijd lezenswaardig boek 'Christelijk geloof' als kernwoord van Jezus' identiteit diens 'humaniteit',

wat ik toen een enorme verbetering vond. Dat was een vondst! Nu riekt dat woord mij teveel naar allerlei humanitaire hulpprogramma's van b.v. de VN of Oxfam Novib en Kerk-in Actie en ook naar het Humanistisch Verbond.

Als kernwoord van Jezus' identiteit noem ik diens *kwetsbaarheid*. Daarin komt het goddelijke en menselijke in hem bij elkaar en is hij de inspirerende gedaante voor ons en voor allen, die na ons zullen komen. Daarin ligt zijn goddelijke kracht en die kwetsbaarheid is tegelijk zijn wapen, hoe vreemd dat ook klinkt.

Daarmee heeft hij alle macht verworven in hemel en op aarde volgens Mattheüs. Die kwetsbaarheid heeft hij getoond in het zichzelf openstellen naar anderen.

Een vorm van boetedoening of vasten, zoals in de veertigdagentijd, daar stond Gods Zoon niet meteen afwijzend tegenover, getuige Matth. 6, ook het lichaam kan daarom vragen: de boog van het genot en plezier kan niet altijd gespannen blijven, van een ascetische periode zoals de Veertigdagentijd kan een weldadige invloed uitgaan, maar Jezus is wel kritisch.

Ascese mag nooit een gegeven zijn om je als gelovige te stellen boven de geneugten van b.v. een feest, van ontspanning, vermaak en wat niet al.

De Heer heeft ze beide ook gekend. Zullen wij het dan beter weten?

**Amen**